

Ce așteaptă Biserica unită dela Constituantă?

Constituanta României-Nouă și-a început lucrările, dela cari se așteaptă reformarea radicală și potrivită spiritului modern a întregii noastre vieți de stat și creierea instituțiilor necesare pentru evoluția normală a neamului nostru. Opera este enorm de grea și făptuitorii ei trebuie să simțiască în toată ființa lor formidabila răspundere pe care o au în fața generațiilor viitoare. De aceea credem, că niciodată legislatorii români n'au avut nevoie de-o mai desăvârșită înțelegere a realității, de mai mult spirit înalt de jertfă și de-un mai puternic patriotism luminat ca în vremile acestea atât de tulburi și de primejdioase.

De câteva din problemele, a căror rezolvire se așteaptă dela actualul parlament, s'a ocupat un colaborator al nostru în numărul de Miercuri al acestui ziar și asupra lor vom reveni. Acum însă voim să arătăm pe scurt *ce așteaptă Biserica noastră dela Constituanta României Mari*; voim să arătăm minimul pretenziunilor, care formează în același timp condițiile fundamentale ale dezvoltării noastre rodnice viitoare. Trebuie să accentuăm dela început chiar, că nu cerem privilegii și favoruri ci vrem de ce avem absolută nevoie, pentru a fi și de-ci înainte un important factor de cultură națională cum am fost totdeauna în trecutul nostru de două veacuri.

Cel dintâi postulat al nostru este recunoașterea demnă a acestui trecut de muncă, de suferință și de jertfă, în care am dat neamului tot ce i-am putut da. Cerem să ni-se recunoască partea cu care am contribuit prin sbuciumul nostru de două sute de ani, prin activitatea arhierilor noștri, a școalelor noastre, a dascălilor noștri și a preoțimii noastre la încheierea unității suflătești, care ne-a dat România Mare de astăzi. Dacă poporul românesc a avut în momentul decisiv al istoriei sale conștiința superioară, a sufletului său unitar național și dacă a fost capabil de eforturile supraomenești, pe cari le-a făcut, și de avântul eroic cu care s'a aruncat în brațele de sânge ale morții, asta ni-se datorește în mare măsură și nouă.

Al doilea postulat esențial al nostru este desăvârșită paritate cu celelalte Biserici, cu toate Bisericile din România Mare. Am declarat dela început, că nu cerem privilegii dar nici nu înțelegem să fim considerați ca o Biserică de mână a doua. Adunarea națională dela Alba-Iulia a acceptat principiul egalei îndreptățiri confesionale și noi pretindem ca acest principiu să fie hotărîtor și pentru lucrările Constituantei. Statul român trebuie să fie *interconfesional*, în cel mai strict înțeles al cuvântului, observând aceeași atitudine față de toate confesiunile cetățenilor săi.

Cerem apoi, și acesta este al treilea postulat al nostru, cea mai largă libertate

și autonomie în toate chestiunile noastre bisericesti. Vrem să servim statul dar nu vrem să fim aserviți de el pentru că suntem adânc convinși, — biserica ortodoxă de dincolo ne oferă un exemplu dureros —, că amestecul puterii de stat în viața internă a Bisericii este fatal și pentru Biserică și pentru stat. Fiecare biserică trebuie să aibă cea mai deplină libertate în aranjarea afacerilor sale conform constituției, pe care o are și conform învățăturilor, pe cari le profesază. Biserica noastră numai atunci va putea deveni, ceea ce vrem și trebuie să devină în urma puterii sale de viață și în urma voinței membrilor ei, un puternic și decisiv factor de consolidare și înălțare națională.

Cerem, în sfârșit, întreg sprijinul moral și material al statului, de care Biserica noastră are nevoie pentru realizarea idealului său cultural și moral. Și idealul acestei Bisericii este să deie statului român cetățeni devotați și harnici, sănătoși trupește și sufletește și stăpâniți de-un superior simț de cinste și moralitate. Biserica unită vrea să deie și în viitor, cum a dat și întrecut, tot ce poate da sufletului neamului nostru prin cea mai necruțătoare încordare a tuturor energiilor sale.

Majestatea Sa regele Ferdinand I în răspunsul Său, la vorbirea mitropolitului nostru, cu prilejul depunerii jurământului de fidelitate, a spus că așteaptă dela Biserica noastră, dela preoții și arhierii noștri, să meargă pe calea veche, bătută de două sute de ani. Pe calea aceasta vrem să mergem și noi și așteptăm ca statul român înțelegând rostul nostru și înțelegând partea, care-o putem avea în dezvoltarea viitoare a neamului românesc să ne asigure toate condițiile unei activități rodnice și binecuvântate.

Declarațiile d. Iuliu Maniu. La consfătuirea din Sibiu a deputaților și senatorilor ardeleni, membri ai partidului național, d. Iuliu Maniu a făcut următoarele declarații:

Programul nostru politic este clar, îl cunoaștem foarte bine. Suntem apostoli credincioși și cinștiți al acestui program. S'a mărginit până aci la necesitățile politice ale Ardealului. Pe viitor însă nu va cuprinde numai interesul acestor provincii, ci interesul și dezvoltarea politică a întregului neam, a României-Mari. Partidul național nu va mai face o politică provincială ci politica statului român întreg. Preocupările noastre se largesc, priverile noastre se îndreaptă către interesele colective ale Românismului. Numai așa vom răspunde așteptărilor, datoriiilor naționale ce le avem.

Partidul național va ști să facă toate adaptările necesare politice cari vor fi bune și folositoare. Stăm înaintea multor probleme actuale pe cari avem să le rezolvăm bine. De 5 ani suntem în războiu crâncen. Partidul național a satisfăcut datoriiile impuse de războiu. Acum națiunea română are necesitate de binecuvântările păcii. Vom tinde să ajungem la o pace mulțumitoare care să satisfacă exigențele noastre naționale, deaceia va trebui ca pornind din sentimentele de recunoștință față de aliați să desăvârșim această pace, care să fie demnă pentru țara noastră.

Va trebui să organizăm statul, să creăm Constituția noului stat, legiuirea definitivă unificării a vieții de stat. Aceasta este o muncă uriașă care re-

clamă toată puterea și angajează toată existența noastră.

Ziarul „*Dimineața*” din București comentând declarațiile dlui Maniu scrie:

Sperăm că fruntașii partidului național, care apare ca piatra unghiulară a clădirii României noi, vor pași hotărâți pe calea libertății și a democrației, singurele cari ne pot scoate din vremea grea ce străbatem și duce spre un viitor de progres și prosperitate. Sperăm că partidul național, lărgindu-și cercul activității dela granițele Ardealului la cele ale României, își va lărgi și cercul de recrutare a membrilor săi, pentru ca să nu fie un partid al unei provincii, ci un partid al României. Aceasta-i necesar în interesul propriului său viitor, în interesul consolidării unirii, în interesul Patriei.”

Preoți și laici.

S'a accentuat în repezite rânduri în coloanele „Unirii”, că ici-colo s'a observat o ținută dușmănoasă a poporului față de preoți. S'a afirmat atunci pe dreptul, că aceasta provine dela dușmanii neamului nostru, cari știu bine, că așa pot încerca mai cu efect a face propagandă pentru ideile lor subversive îndreptate în contra statului român, dacă lovesc înainte de toate în conducătorii firești ai poporului, încercând a produce desbinare între preoți și popor.

Propaganda contrariilor noștri îndreptată în contra preoțimii, nu ar fi prins, dacă nu ar fi fost ajutată în mod indirect prin aluzii făcute pe de parte ori prin întrelăsare de-a constata adevărul, chiar din partea unora dintre slujbașii români.

Ce voiesc domnii aceștia e ușor de înțeles. Ei văd mai de grabă interesele lor mai apropiate ori eventual ale clierei din care fac parte (uneori chiar sub firma partidului național), — decât să aibă în vedere binele poporului însuș. Se știe, că azi când s'a introdus sufragiul universal; poporul are și va avea tot mai mult cuvânt decizător în toate treburile publice. Pentru aceea oamenii noștri laici, cari pentru a putea ajunge în fruntea afacerilor au lipsă de votul mulțimii, vreau ca conducătorii firești ai poporului, preoții și învățătorii desate, să nu mai aibă atâta influență câtă aveau până acum, ci aceasta să le revină în primul rând lor.

De-odată cu ajungerea partidului național la putere să și încep abuzurile unora, cari sub firma partidului vreau să monopolizeze pentru sine toată dulceața puterii. Nu se poate zice aceasta despre fruntașii conducători probați și recunoscuți ai noștri. Departe dela mine gândul, ca să-i ating pe aceștia. Sunt însă de cei mai proaspeți și fără trecut, oameni tineri, cari fiind fără de rădăcini în masele poporului prevăd, că ei nu vor putea conduce după placul lor marea mulțime a poporului, pentru că acesta își are conducătorii săi firești destoinici și luminați: preoții și învățătorii. — De aci provin încercările unora de-a folosi diferite prilejuri pentru ca să reducă autoritatea preoțimii.

S'a putut observa deja până acum, și se va vedea aceasta tot mai bine de-aci încolo, la unii dintre cei ce au pe buze programul partidului, că în realitate în ochii lor programul se va reduce la ceea ce exprimă așa de tipic cei din așa numitele partide istorice de dincolo de Carpați prin vorba scurtă: „*Ai noștri*”.

Poate că acestor tipuri de oameni le stau în oale preoții ca fruntași conștiinței ai satelor. Ei bine! Să fim în curat cu un lucru. Preoții nici când nu și-au luat ei rolul de conducători în toate afacerile publice pe teren politic, cultural, social, economic etc. Acest rol li-s'a impus până acum în mod fireș, fiind ei până bine de curând aproape singurii cărturari români. Preoții români din Ardeal, fiind oameni cu pregătire cuvenită și cu calificăție frumoasă, au fost totdeauna în fruntea tuturor mișcărilor, au fost apostoli și povățuitori în toate. Iar azi, dacă împrejurările se mai schimbă cu înocetul, să se știe că pre-

oțimea nu se supără pentru aceasta. Nu noi preoții am avut lipsă să fim fruntași și conducători în toate, — ci poporul a avut lipsă! Pentru el au lucrat preoții și pentru el și în fruntea lui au suferit toate umilirile Calvarului din trecut. — Iar azi tocmai preoții sunt cei din față, cari sunt bucuroși, că s'au schimbat împrejurările.

Azi nu mai este lipsă ca în trecut, ca preoții să fie în toate. Azi poporul nostru va fi deșteptat și povățuit pe teren politic, cultural, social, economic etc. din partea ofițierilor de tot soiul ai statului român; — iar noi preoții ne vom putea vedea mai ou deadinsul de ceea ce se țin de chemarea noastră strict preotească, căci acum mai mult decât ori când avem de lucrat pe acest teren. — Nu ne supărăm, ci din contră oțrem ca statul să ne mai ușureze și să ne ajute, ca să putem lucra mai bine în ceea ce se țin strâns de chemarea noastră preotească.

Orice schimbare orice prefacere trebuie să se facă însă pe încetul și fără sguđuri. Tinerii noștri conducători laici, pe cari i-am amintit, să nuse prea grăbească a deveni dintr'odată populari. Să aștepte ca poporul să aibă ocazie a-i cunoaște și iubi, și mai pre sus de toate să grijească să nu dărâme nimic, pentru ca să se ridice dânșii. Cel mai rău serviciu cel pot face poporului este acela de-al instrăina de preoți. *Un popor instrăinat de preoți săi va fi un popor fără credință și fără Dumnezeu!* Dacă poporul nostru nu ar mai asculta de preoții săi atunci a doua zi ar fi gata să primească pe apostolii socialdemocrației internaționale și pe alți apostoli falși și primejdioși.

Așadar ori cine dintre Români, care privește cu cea mai mică plăcere ori cu oare care satisfacție cel mai mic semn de instrăinare al poporului de către preoțime, să știe că face cel mai rău serviciu însuși poporului. Iar dacă vre-un cărturar român, care vrea să vâneze popularitate vorbește în contra preoțimei, acela este un adevărat tășumar în casa proprie a neamului său — pentru că cine încearcă să subsape autoritatea slujitorilor altarelor românești, acela subsapă însăși temelia credinței poporului român! De-un popor fără credință să ne ferească Dumnezeu! ca de cel mai mare blăstem, ce ar putea veni peste noi. Fruntașii noștri laici, cari își aduc aminte de biserică numai la sărbătorile impuse de stat și împreunate cu părăzi, să nu-și înceapă activitatea lor prim a începe să înoate în apele colegilor lor din țările apusului. *O Românie mare, tare și fericită vom avea numai prin un popor temător de Dumnezeu.*

Deaceia slujbașii administrației române să luere anume într'acolo ca preoțimea să aibă cât mai mare trecere la popor. Fruntașii partidului nostru național să se bucure când văd că poporul dela sate se alipește cât mai tare de preoți. Să rămână și mai departe deviza lui Andreiu Murășianu: „preoți cu crucea în frunte!“ Da, pentru că „oastea creștină“ și numai așa va fi și fericită chiar în o țară mândră și bogată cum este România mare!

Augustin Folea.
preot.

Libertatea pressei în Ardealul românesc.

Cunoscutul poet și ziarist I. U. Soricu, a fost tras în judecată din partea judeului de instrucție Făcș din Cluj pentru articolul „Intârziată“ apărut în nr. 161 al „Renașterii Române“. Articolul lui Soricu sbicuieste câteva fețe simandicoase dintre funcționarii noștri superiori, cari fac impresia unor drumeți cu sufletul spoit cu cocleala străină, de care nu se pot desbărâ. Se amintim doue fețe de-acestea dintre cari una a respins dela examen mai mulți candidați la posturile de telegrafisti români pentru că nu voiau să dea concursul în limba ungurească — în România mare. Celalalt funcționar român s'a adresat oficial resortului român al alimentației în aceeași armonioasă limbă alui Tuhutum. Pentru crima aceasta Soricu a fost tras în judecată la un an după apariția dorobanțului român pe plaiurile Ardealului!

Impotriva acestor apucături din faimoasa epocă încheiată cu anul 1918 trebuie să protesteze fiecare ziar românesc cinstit. Cerem mai mult respect față de opera națională a pressei și „fețelor simandicoase“ le aducem aminte, că a trecut vremea lui Tisza Pișta. Cel puțin în România mare să ne fie îngăduit a apăra drepturile limbii românești! Sau nu?...

Basarabeni în Constituantă. Privitor la atitudinea blocului deputaților basarabeni față de luptele politice, dl ministru Inculeț a declarat urtoarele:

„Venim dintr'o țară trecută prin revoluții, și noi vedem câte odată cu altă minte decât ceilalți oameni.

Sunt de părere, ca deocamdată să nu ne asociem cu nimeni, să fim cu totul independenți ținându-ne strâns unul de altul.

Nu trebuie să vă lăsați amăgiți de nici o chemare din dreapta sau din stânga. Solidaritatea blocului nostru se va impune ori de câte ori va fi luat o hotărîre importantă.

Când se va ivi o chestiune ne vom pronunța atunci, hotărînd dela caz la caz, în urma unei comune chibzuirii și sfătuirii.

Accasta trebuie să fie tactica și politica noastră. Nu e oportun pentru țară deocamdată, să ne asociem nici la operarea de distrugere a vre-unuia din partide, cum sunt de părere unii, nici la aceea de alăturare către unul din ele.

Banca agrară.

În numărul anterior am publicat prospectul pentru cea mai importantă instituțiune financiară din cele înființate la noi până acum. Nici un institut de credit și economii n'a avut o țință atât de măreață ca banca agrară, chemată să îndrume și sprijinească politica agrară a țării: să contribuie la executarea legii, prin care se înfăptuiește dreptatea socială, dorită de milioanele desmoștenișilor.

Proiectul de lege pentru reforma agrară, votat de Marele Sfat național, a fost sancționat de Maj. Sa Regele. În temeiul acestei legi s'au ales comisiunile comunale și cele județene agrare, cari, din urmă, și-au început activitatea în 20 crt., și în scurt timp își va începe activitatea și consiliul superior agrar, care va avea în frunte pe unul dintre cei mai puritani bărbați ai noștri, pe șeful de Resort dl Dr. Ioan Suci. Lipsia numai banul pentru expropriere și pentru improprierea celor săraci. Aceasta lipsă se va satisface de acum prin „Bancoa agrară“, care începe opera grandioasă cu un capital societar de 50.000.000 Lei, contribuind statul 25.000.000 Lei.

Nu ne indoim, că oamenii noștri și mai ales bisericile noastre, cari dispun de parale, vor grăbi să-și plaseze avutul în acțiunile celei mai ideale bănci, care, cu auctoritatea și puterea statului, asigură dividendă de cel puțin 5%.

Capitul arhiepiscopesc din Blaj a semnat 2.000.000 Lei (= 4.000.000 cor) și în calea Consistorului sfătuește și îndeamnă curatoratele bisericesti să subscrie atâtea acțiuni, cât numai pot. Suntem autorizați, să comunicăm, că Capitulul a subscris 2000 acții à 1000 Lei, ca să poată ceda din ele și bisericilor, cari, pentru scurțimea timpului (25 Noemvrie), nu vor putea subscrie.

Informațiuni.

— **Moartea lui Vlahuță.** Din București ne vine, în ultima oră, dureroasa știre, care va mișca întreaga românime, că marele poet Alexandru Vlahuță a murit Miercuri. Moartea poetului este un mare doliu național. Va fi înmormântat cu funerarii naționale în cimitirul Belu unde se va odihni alături de măiestrul și prietenul său Eminescu.

— **Inaugurarea Universității din Cluj amânată.** Comisiunea universitară, încredințată cu aranjarea festivităților de inaugurare a Universității, constatând, că universitățile străine din pricina scurtimii timpului se găsesc în imposibilitate de a lua parte la serbări, a hotărît ca festivitățile de inaugurare să se țină în 1 Februarie 1919.

— **200 arestări la Sofia într'o noapte.** Guvernul bulgar anunță oficial că în noaptea de 4 Noemvrie, a arestat pe principalii membri ai cabinetului Radoslavoff, printre cari Toncef, apoi pe generalul Radeo Petrof, numeroși deputați radoslavofi și trei alți generali, cari s'au purtat neomenos în războiu. În total 200.

Guvernul a început tratative pentru extrădarea ex-țarului Ferdinand, a lui Radoslavof și a fostului generalisim Jekof, în vederea judecării celor responsabili de halul în care a ajuns Bulgaria.

— **Ruperea legăturilor cu Antanta.** Ultimul trimis de Conferința Păcii guvernului român în care îl invită să iscălească pacea cu Austria în termen fix, a rămas fără rezultat. Guvernul d. Vaitoianu a răspuns, că nu poate iscăli. Se crede, că în câteva zile, dacă nu va urma o schimbare neașteptată, guvernele Antantei își vor revoca reprezentanții din capitala României.

— **Corpurile legiuitoare vor fi dizolvate** Din indicațiile, care le avem. Camerele actuale nu vor revizui Constituția. Se va ratifica numai pacea și se vor face cele 3 strigări de rigoare, după care parlamentul va fi dizolvat.

Noul parlament, care va ieși din nouile alegeri generale, va avea sarcina de a revizui Constituția.

În aceste condițiuni, opoziția unită nu va crea dificultăți noului guvern, — care va fi cu certitudine alcătuit sub președinția dlui Maniu, — dela care vor pretinde numai ca nouile alegeri să se facă în cel mai scurt timp. (»Universul«).

— **În atențiunea autorilor și editorilor.** Autorii și editorii, cari doresc ca apariția opurilor lor să fie adusă la cunoștința cetitorilor noștri, sunt rugați să binevoiască a trimite câte-un exemplar la adresa redacției ziarului.

Posta Redacției.

Păr. R. R. în M. Chestia nu s'a putut rezolvi în felul dorit de Sf. Ta. Credeam, că singura soluție posibilă azi e cea dată de noi în numărul nostru de Vineri. De altfel vezi că revenim mereu.

A. M. în C. Am primit articolușul și-i vom face loc în zilele proxime, când ziarul va apărea earăș în patru pagini. Până atunci puțină răbdare!

MAI NOU.

Deschiderea Parlamentului.

Parlamentul României întregite s'a deschis ieri, Joi, la ora 11 și jumătate. Plecarea cortegiului regal la Ateneu, unde se țin ședințele parlamentului, a fost anunțată cu 101 lovituri de tun. Când Majestatea Sa Regele a intrat în sala ședințelor la ora 12, Camera în picioare a aclamat îndelungat Familia Regală. La ora 4 după amiază parlamentarii ardeleni au depus o cunună la statua lui Mihaiu Viteazul.

Extras din ordonanța

Nr. 21 și 25 (modificată).

1. Vor fi considerați ca infractori;
a) Acei cari fără rea credință prin localuri publice gări, trenuri, pe străzi, etc., vor comunica, colporta, comenta în orice chip, știri fie adevărate, fie imaginare, sau păreri relative la operațiunile de războiu, situația și dislocarea trupelor, dispozițiunile autorităților militare, sau orice chestiune privitoare la armata română.

2. Această infracțiune se va judeca și condamna de pretori în prima și ultima instanță, cu închisoare până la un an și cu amendă până la 2000 Lei.

Când faptele de mai sus se vor fi săvârșit în scopul de a spiona, sau trada, se aplică pedepsele prevăzute de legile penale în vigoare în timp de războiu.

Doi băieți

din familie bună, ca învățăcei să
□ □ primesc în prăvălia □ □

ȘTEFAN NYERGES.

Blaj.

(110) 2 5.

Iosif Sabo,

Blaj str. gării Nr. 179.

Execută tot felul de lucrări
mecanice și de pleierit,
nouă și reparaturi.

(105) 4-8

Redactor responsabil: Dr. ZENOVIE PĂCLIȘANU.

Numărul cenzurat de: V. Suci.